

Školski ručak

Što sve možemo učiniti da bi učenici uživali u zajedničkom ručku

Marlynn Clayton
Responsive Classroom,
zima 1997.
Prevela i prilagodila:
Gorana Hitrec

Brižno, odgovorno i prijateljsko ponašanje koje se od učenika očekuje i vidi u mnogim učionicama, najčešće netragom nestaje kad djeca jurnu u školsku blagovaonicu.

Imajući na umu odgojne i društvene ciljeve, očito je da bismo nešto trebali učiniti, nešto mijenjati, preispitati cjelokupno ustrojstvo školske blagovaonice. Mnoge škole koje primjenjuju praksu razreda usmjerenog na dijete već su učinile ovaj ključni korak i učinak je i više nego pozitivan.

Ovdje ćemo predložiti neke od strategija koje bi učitelji mogli primijeniti u radu sa svojim učenicima, bez obzira na cjelokupno ustrojstvo ručanja u školi. Ovo su koraci kojima bi svaki učitelj mogao od čina ručanja u školi učiniti mnogo pozitivnije iskustvo.

Zajednički ručak ima svoju svrhu

Da bi djeca uspješno zadovoljila zahtjeve koji se pred njih postavljaju glede njihova ponašanja i da bi spremno i voljno nastojala svoj odmor za ručak učiniti pozitivnijim, učitelji im prvo moraju objasniti pravu svrhu i značenje zajedničkog ručanja.

Sa svojim biste učenicima mogli razgovarati o svrsi vremena za ručak. Na taj će način oni lakše uočiti vezu između svog ponašanja i onog što žele za vrijeme ručka postići. *Na koji se način možemo pobrinuti, kako za sebe, tako i za druge, da bi nam ručak postao užitak za vrijeme kojeg ćemo ujedno uživati i u prijateljstvu? Kako će nam pravilo obješeno na zidu blagovaonice, koje glasi "Ostanite na svojim mjestima", pomoći u tom nastojanju?* Ova i njima slična pitanja postavljena u razredu potaknut će razrednu raspravu o ručku.

Svrha je te rasprave jasnije razumijevanje značenja koje leži iza pravila vezanih uz ručak i organizaciju ručka, kao i razumijevanje ponašanja kakvo se od njih očekuje. Njezin je krajnji cilj identificiranje, modeliranje, uvježbavanje i primjenjivanje specifičnih ponašanja koja djecu vode k uspješnom ponašanju za vrijeme ručka.

Uvježbavanje 'ručanja'

U svojoj učionici možete početi uvježbavati 'ručanje'. Na primjer, nakon rasprave o tome što za ručkom reći ili učiniti da bi ručanje bilo što ugodnije, možete učenicima zorno pokazati kakvo je ponašanje poželjno. Djeca će uočiti i identificirati vaše ponašanje, riječi, možda čak i misli i osjećaje, jednako kao i vaše uzbuđenje.

Sljedeći će korak biti taj da nekolicini

učenika prepustite da odigraju moguće situacije za vrijeme ručka, dok će druga djeca u razredu uočavati pozitivne odlike njihova ponašanja. I, na koncu, čitav će razred odglumiti situaciju ručanja u blagovaonici. Nastavite takvim vježbama sve dok ne pokažete i ne uvježbate sve važne segmente ponašanja vezanih uz ručanje, od priprema za odlazak u blagovaonicu, do povratka u učionicu. Nakon što ste se ovako pripremili, iste ćete aktivnosti i ponašanja primijeniti u samoj blagovaonici, i to ne za vrijeme ručka, već u neko drugo doba dana. Kad god je to moguće, pokušajte osigurati pomoć osoblja u blagovaonici.

Ručak je zabava

Kad je blagovaonica organizirana tako da ono što se u njoj događa pridonosi kvaliteti zabave i ugone za vrijeme ručka, djeca će lakše uvidjeti svrhu zajedničkog rada i biti uspješna i u nekim zahtjevnijim zadacima koji se postavljaju pred njih. Evo nekoliko ideja učitelja koji rade u razredima usmjerenim na dijete:

Partnerstvo za stolom

Institucija 'partnerstva za stolom' ima mnogo pozitivnih učinaka na ono što se događa za vrijeme jela. Njome će se barem u većem dijelu isključiti nelagoda i natjecateljstvo oko toga tko će sjediti do koga i djeci dati prilika da bolje upoznaju svoje prijatelje iz razreda.

Evo nekoliko korisnih savjeta vezanih uz instituciju partnerstva za stolom:

- Svakoga dana, djeca moraju ili pozvati ili prihvatiti poziv za partnerstvo za stolom nekog od prijatelja iz razreda. To znači da će zajedno s partnerom prijeći sve postupke zajedničkog ručanja, od početka do kraja. Svaki bi dan u tjednu djeca trebala imati drugog partnera.

Važna napomena: Kako bi djeca bila dorasla instituciji partnerstva, trebamo ih dobro pripremiti, prvo kroz raspravu, a zatim i modeliranjem ponašanja: Zbog čega je važno ručati s različitim partnerima? Kako na njih

djeluje odbijanje poziva? Možemo li odbiti nečiji poziv ukoliko još nemamo partnera? Kakvu odgovornost imaju učenici međusobno u pogledu nastojanja da se ponašaju prijateljski i partnerski?

- Neki bi dani u tjednu mogli biti određeni kao 'dani za sklapanje novih prijateljstava', što znači da će se djeca udruživati s onom djecom iz razreda s kojom se inače ne druže često.

- Partneri mogu biti izabrani nasumce, izvlačenjem ceduljica s imenima ili kroz neke igre ili druge kategorije identifikacije (npr. djeca koja čitaju istu knjigu, dječak-djevojčica s istim početnim slovom u imenu ili prezimenu itd.). Djeca će iskreno uživati otkrivajući načine na koje se mogu stjecati partneri.

- Partneri mogu biti zaduženi da si na kraju ručka ili na sastanku koji će uslijediti poslije ručka međusobno upućuju komplimente ili otkriju što imaju zajedničkog, a to su jedan o drugome saznali za vrijeme ručka.

- Partneri se mogu udružiti i u grupu od po četvero ili šestoro djece, koja će zajedno sjediti za stolom. Ove grupe može odrediti učitelj, no mogu se i djeca odabrati između sebe. Bude li to učinio učitelj, vrlo zabavna će biti aktivnost u kojoj će grupa pokušati zaključiti po kojoj ih je kategoriji učitelj udružio.

Teme za razgovor

Ovo je jedan od pozitivnih načina izgrađivanja sposobnosti i interesa djece za međusobne učinkovite i društveno vješte razgovore. Počnite tako da s djecom istražujete zbog čega netko razgovara s prijateljima i vršnjacima iz razreda i što je to što razgovor čini zanimljivim i vrijednim.

Nakon ovakve bi rasprave učenici trebali zaključiti i napraviti listu sastavnica koje čine jedan uspješan razgovor, listu na koju će se moći pozivati kad uvježbavate takve razgovore, te čak i ocjenjivati vlastitu vještinu razgovaranja.

Imajući na umu sastavnice koje

čine uspješan razgovor, djeca bi mogla početi nizati moguće teme koje bi bile zanimljive i zabavne za vrijeme ručka. Neke od mogućih tema su: *što se može raditi kad dodete prenoćiti kod prijatelja, omiljeni deserti, što heroja čini herojem, omiljene ljetne ili zimske aktivnosti*, itd.

Evo nekoliko aktivnosti vezanih uz razgovorne teme:

- Neka djeca napišu teme na posebne kartice i sve te kartice stave u jednu kutiju. S vremena na vrijeme bi se te kartice mogle izvlačiti, kako bi se ustrojio 'Tjedni popis tema za razgovor'. Toga će tjedna djeca biti zadužena da sa svojim partnerom ili u svojoj grupi za ručkom razgovaraju o zadanim temama.

- Od djece se može tražiti da na sastanku koji će uslijediti poslije ručka podnose izvješća o tome što su jedno od drugog saznali tijekom njihovog razgovora.

- Rezultati takvih razgovora, odnosno ono što su međusobno jedni od drugih naučili, bilo na pojedine teme ili na nekoliko njih, mogli bi se objaviti na oglasnoj ploči u blagovaonici. Takvo što bi opet moglo potaknuti i druge razrede da počnu voditi slične razgovore za vrijeme ručka.

- Rezultati razgovora na zadanu temu mogli bi se upotrijebiti i u učionici, kao sadržaj prekrasnih knjiga koje učenici sami izrađuju, a koje govore o izgrađivanju njihove učeničke zajednice.

Igre za vrijeme ručka

Budući da se vrlo često događa da djeca zbog predugog čekanja postanu nestrpljiva i gube samokontrolu, jednostavna ali i vrlo djelotvorna strategija jest da ih naučite zabavne i primjerene igre kojih bi se mogli igrati dok čekaju ručak.

Napravite popis igara, provjerite zna li svako dijete kako se one igraju, izvjesite listu i svakoga dana prije no što napuštate učionicu podsjetite djecu da odaberu igru koju će se igrati bude li potrebno čekati (*Pogodi broj, Vidim nešto, Pogadanje ličnosti, Reci što više gradova na slovo...* itd.).

Razmatranje i ocjenjivanje uspješnosti

Dok uvodimo novo ponašanje u blagovaonici, potrebno je svakodnevno prokomentirati s djecom što se događalo tijekom ručka i proslaviti svaki uspjeh. Djeca mogu demonstrirati vlastite načine i pokazati što su naučili kako bi ritual ručanja bio ugodniji i uspješniji. Razmjenjivanje komplimenata zbog uspješnosti drugih još je jedan od načina da se fokus usmjeri na bitno. Nakon što ste objelodanili uspjehe, na ovom sastanku možete i raspraviti, a po mogućnosti i riješiti, određene probleme, budu li se neka ponašanja pokazala manje uspješnima.

Pripremanje učenika za miran i uspješan ručak je moguće i može uroditi nevjerovatnim rezultatima. Kad

vi svojim učenicima pomognete da budu uspješni za vrijeme ručka, drugi će početi primjećivati taj vaš i njihov uspjeh.

Zastupanje reforme blagovaonice

Prvi korak reforme blagovaonice i onoga što se u njoj događa leži u rukama pojedinih učitelja.

S porastom svijesti o tome među učiteljima, i škola će početi reagirati i uljepšavati i popravljati izgled blagovaonice: razmisliti će o razmještaju, prostoru i namještaju, rasporedu ručanja i miješanju razreda, rutinama i disciplini, nadzoru i signalizaciji te o načinima na koje se izgrađuju i uvježbavaju društvene vještine koje čine mirno i ugodno iskustvo ručanja za čitavu školsku zajednicu.